

**Kabuğundan
Taşan Adam:
Nirun
şahingiray**

Yayına hazırlayan: Cem Akaş

KABUĞUNCA YAŞAN ADAM NİRUN ŞAHİNGİRAY

Yayına Hazırla,
CEM AKAŞ – G YAYIN

Tasarım
GÖKÇEN ERGÜVEN – G YAYIN

Çeviriler
ORHAN BİLGİN

Düzeltiler
ALEV ÖZGÜNER

Baskı
PASİFİK OFSET
Cihangir Mahallesi, Güvercin Caddesi, Baha İş Merkezi, /
Haramidere, İstanbul
T: 0212 412 17 77

© 2011, TEGV

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak gösterilmek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında metin ve görsel malzeme izin alınmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz, yayımlanamaz, dağıtılamaz.

ISBN 978-975-7125-74-4

İçindekiler

Aile, İlk Yıllar	9
Ankara Yolunda İstanbul	31
Üniversite Yıllarında Ankara	49
İş Hayatının Başlangıcı	63
Yükseliş	75
İstanbulspor'da İkinci Dönem	89
Zirve ve Sonrası	107
İşadamı "Nirun Bey"	125
Nirun'lu Günler, Geceler	139
"Nirun Dayı"	161
İngilizce	195
Elif Şahingiray Hanedanı	205

Önsöz

Nirun Şahingiray ile yakın dostluğumuz çok eskiye dayanır. Köklü bir aileden gelen Nirun, iş hayatında sert mizaçlı, disiplinli, çalışkan ve titiz, özel hayatında ise Cumhuriyetimizin değerlerine bağlı, vatansever, arkadaş canlısı, hayırsever, sportmen ve yufka yürekli bir insandı. Hayatı boyunca yaptığı yardımları büyük bir tevazu içinde sessizce yapar, asla ön plana çıkmak istemezdi.

Çocuklara ve eğitime çok önem verirdi. Kendi çocuğu olmadığı için yeğenlerini kendi çocukları gibi, onların çocuklarını da çocukları gibi görürdü. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nın kuruluşunda yer aldı. Vakfı maddi ve manevi olarak her zaman destekledi.

Yaptığımız bir sohbet, mal varlığının önemli bir bölümünü ülkemiz çocuklarının eğitimine bağışlamak istediğini, bunun için Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'na bağışladığını söyledi. Vakfı yakından tanımış, uzun süre izlediği ve faaliyetlerinden etkilenmişti.

Ne yazık ki Nirun ciddi bir kazaya yakalandı. Ameliyatından sonra kısıtlı bir dönem geçiyor, bir türlü toparlanamıyordu. Zayıf düşmüş ve keşmişti. Başrağmen, bir yandan şirketlerini, çalışanlarını düşünürken bir yandan da memleket meselelerine kafası sızıyordu. Ne yazık ki kısa bir süre sonra Nirunumuzu kaybettik.

En sıkıntı dönemlerinde her maddi titizliğiyle tüm raporlarını almış, faaliyetini yenilemek için planladığı gibi mal varlığının önemli kısmını Eğitim Vakfı'nın emrine bağışlamıştı. Bu bağış Eğitim Vakfı'nın farklı alanlara getirdi. Tüm Türkiye'de 87 değişik noktada, yılda yaklaşık 1000 çocuğumuza eğitim desteği veren Vakfı'nın sayesindedir maddi olarak güçlendi ve faaliyetleri hızla arttı. Bu kavuşt.

Bugün Nirun'un binlerce çocuğu var; çocuklarını unutmayacağı Nirun Baba'sı.

İnanıyoruz ki; o çocukların eğitimle yüreklere gelen güvenine yansıyan şükran ışıkları seni ebedi dünyada huzurlu olarak bu dünyada da yaşatmaya devam edecektir.

Sevgili Nirun, huzur içinde yat. Hem ailen hem çocukların olarak değerlerini taşımaya devam ediyor, seni sevgi ve şükranla anıyoruz.

Suna ve İnan Kırac

Sunuş

1928 yılında İzmir'de, Kırım Hanlarının soyundan gelme bir aileye doğan, 2008 yılında İstanbul'da ölen Nirun Şahingiray, seksen yıllık ömrünü çok başarılı bir iş adamı olarak tamamladı - kurduğu şirketler Türkiye'de alanlarının öncüsü olmuş, dünya liderleriyle ortaklıklar oluşturmuş, onyıllar boyunca otomotiv yan sanayiini şekillendirmişti.

Nirun Şahingiray'ın nüfus kaydında doğum tarihi 21.6.1930 olarak görünüyor, oysa gerçek doğum yılı 1928.

Şahingiray'ın bu başarısı, tutarlı kişiliğiyle birleşince, ortaya hatırı sayılır bir birikim çıktı. Birikimi ailesine ya da yakınlarındaki bir kişiye bırakmıyorsa; Tünel'e'nin eğitim konusunda yardımcı olabileceğini duyanlara yardım götürecektik, onlara çağdaş bir yaklaşımla yönlü eğitim desteği sağlayacak Türkiye Eğitim Vakfı'nı başlatması, Şahingiray'ın uzak görüşlü, yürekli insanı, çocuk sevgisini ve memleket aşkını kanıtlıyor.

Türünün ender örneklerinden biri olan Nirun Şahingiray çok çalışkandı, ama dostlarıyla, yakınlarıyla içmevii sofralarını encesini de çok severdi; çok sert, disiplinli ve kararlıydı ama çok da yufka yürekliydi, kolayca duygulanır, gözlemlerini dı; çekingen, kalabalıktan ve göz önünde olmaktan kaçınırdı; ne kapalı biriydi; yine de, iyi İngilizce bilmemesine rağmen dev dünya şirketlerinin yönetimlerine tek başına kafa tutup dediğini yaptırmamasını bilirdi. Yaşamının en büyük pişmanlığı, birini gerçekten çok sevip evlenmemek ve çocuk sahibi olmamaktı; belki kendisini işine tam anlamıyla vermesine engel olacağı için yaşamı boyunca aşktan, çocuk sahibi olmaktan kaçınmıştı; ama belki de bu sayede böylesine bir birikim oluşturabilmiş, ülkesinin çocuklarının eğitimlerine yeri doldurulamaz bir katkıda bulunabilmişti.

Kabuğundan Taşan Adam; TEGV'in gerçek anlamda önünü açacak bir bağış yapmış olan ismin ardındaki insanı, kabuğunun içindeki Nirun Şahingiray'ı anlamaya ve anlatmaya çalışıyor - bu işine az rastlanır cömertliğin arkasında, saklı da olsa koca bir yaşam ve güzel bir insan duruyor.

Aile, İlk Yıllar

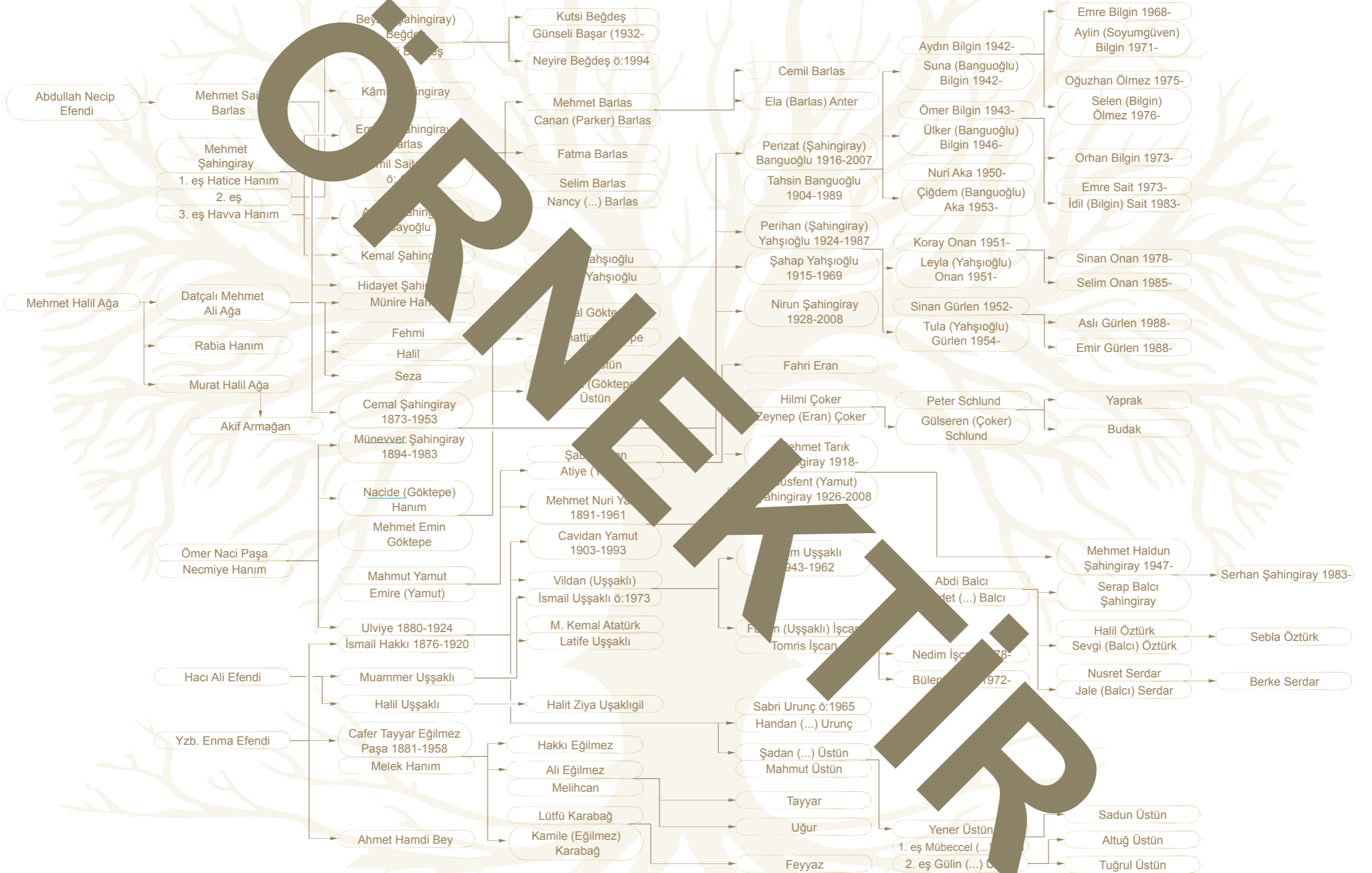
Nirun Şahingiray, ülkesini seven, Cumhuriyet'e bağlı, Türk ordusuna güvenen, milliyetçiliği bir erdem olarak benimsemiş bir kuşağın üyesiydi. Türk olmak, onun için en büyük gurur kaynaklarından biriydi. Şahingiray ailesi de, eski Kırım hanlarının soyundan geliyordu.¹

Nirun Şahingiray'ın dedesi Mehmet Bey hakkında elimizde neredeyse hiç bilgi yok; bilinen tek şey, birinci eşi Hatice'den Cemal ve Hidayet, ikinci eşinden Beyza ve Kamil, üçüncü eşi Havva'dansa Emine, Azize ve Kemal olmak üzere toplam yedi çocuğu olduğu. Bu yedi kardeşten Kamil, Jön Türklerdendi, zamanında öldürülmeye çalışıldığı için gırtlığında bir yarası vardı; Kemal ise MİT'te çalıştı, daha sonra intihar etti; öldüğünde Cemal Bey'in büyük oğlu Tarık Şahingiray da MİT'e yeni girmişti. Beyza Hanım'ın Kutsi Beğdeş ve Neyire Beğdeş adında iki çocuğu oldu. Kutsi Beğdeş, Günseli Başar'la evlendi, çocukları olmadı. Emine Şahingiray'sa Cemil Sait Barlas'la evlendi, Mehmet, Fatma ve Selim Barlas adında üç çocuğu oldu. Hidayet Şahingiray, Münire Hanım'la evlendi, çocukları olmadı. Cemal

Cemal Bey'in öz kardeşi Hidayet Amca ile, Datçalı Mehmet Ali Bey'in kızı Münire Yenge bir kır gezisinde.

1. Bkz. Ek: Şahingiray Hanedanı.

Ayakta sağda duran Cemal Bey; oturanlardan soldaki Münevver Hanım, ortadakiyse Necmiye Hanım.

Şahingiray'sa Münevver Hanım'la evlendi; Perizat, Tarık, Perihan ve Nirun adında dört çocukları oldu.

Nirun Şahingiray'ın ablası Perizat, Tahsin Banguoğlu'yla evlendi, Suna, Ülker ve Çiğdem adında üç kızları oldu. Suna, Aydın Bilgin'le evlendi, Emre ve Selen adında iki çocukları oldu. Ülker, Ömer Bilgin'le evlendi, Orhan ve İdil adında iki çocukları oldu. Çiğdem'se Nuri Aka'yla evlendi.

Nirun Şahingiray'ın ağabeyi Tarık Şahingiray, Güsfer Yamut'la evlendi; Haldun adında bir oğulları oldu. Güsfer aynı zamanda, Nirun'un teyzesi Ulviye Hanım'ın torunuydu. Haldun, Serap Balcı'yla evlendi, Serhan adında bir oğulları oldu.

Nirun Şahingiray'ın diğer ablası Perihan Şahingiray, Şahap Yahşioğlu'yla evlendi; Leyla ve Tula adında iki kızları oldu. Leyla, Koray Onan'la evlendi, Sinan ve Selim adında iki oğulları oldu. Tula ise Sinan Gürten'le evlendi, Aslı ve Emir adında iki çocukları oldu.

Nirun Şahingiray hiç evlenmedi, hiç çocuğu olmadı. Babasını genç yaşta kaybettikten sonra yaşamında ailesi olarak annesi, ağabeyi, ablaları, yeğenleri, sonraki yıllarda da "torunları" oldu. Nirun Bey'in hikayesi, biraz da bu durumun hikayesidir.

* * *

Nirun Şahingiray'ın babası Cemal Bey, 1873'te Kırım'da doğdu, babası Mehmet Bey, Çerkes asıllıydı ve Rodos'un Jandarma komutanıydı; annesi Hatice Hanım'dı. Cemal Bey, 1890'da Mısır hıdivi Abbas Hilmi Paşa'nın kalem müduru olarak çalıştı. Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın soyundan gelen Abbas Hilmi Paşa, Cemal Bey'den yalnızca dört yaş büyüktü, 1892'de hıdivi oldu. Yaşı çok küçük ve deneyimsiz olduğundan, Abbas Hilmi Paşa kendisine müsteşarı has tayin edilmişti. Her yıl sık İstanbul'a gıp gelirdi; 1914'teki ziyaretinde İstanbul'da girişimi sırasında yaralandı; kısa bir süre sonra da Birinci Dünya Savaşı çıkınca Mısır'a dönemedi. İngiltere, Aralık 1914'te Mısır'da kendisi hıdivi oldu ve Abbas Hilmi Paşa'yı azletti, kendisi Osmanlı Devleti Devletine kadar onu hıdiv olarak tanımayı sürdürdü.

Cemal Bey, genç bir memurken.

Cemal Bey Mısır'dan sonra İzmir'de emniyet müdürü olmuştu. 1919'da Yunanlılar İzmir'i işgal edince Cemal Bey; eşi Münevver Hanım'ı, üç yaşındaki büyük kızları Perizat'ı ve henüz bir yaşındaki oğulları Tarık'ı, canlarının güvende olacağı Rodos'a kaçırmıştı. Rodos'u seçmesinin nedeni, büyük olasılıkla burada akrabalarının bulunması ve Anadolu'nun başka bir yerinde güvende olmayacaklarını düşünmesiydi. Rodos 1912 yılında Trablusgarp Savaşı sırasında İtalyanlar tarafından işgal edilmişti; 1948'e kadar da Yunanistan'a katılmayacaktı. 1922'de, İzmir'in işgalden kurtulmasından sonra Cemal Bey ve ailesi İzmir'e döndü, Karşıyaka'da, Spor Kulübü'nün sırasında, ikinci evlerine yerleştiler. Cemal Bey'in erkek kardeşi Hidayet Bey'se, Datçalı Mehmet Ali Ağa'nın kızı Münire Hanım'la evlendi; Hidayet Bey'le Münire Hanım'ın hiç çocuğu olmayacak, Datça'daki büyük arazilerin bir kısmı daha sonra Cemal Bey'e kalacaktı.

Şahingiray ailesinin Karşıyaka'daki evi Rumlardan kalma, iki katlı, kagir bir yapıydı, arkasında genişçe bir havuzu, ön tarafta, hamamı vardı. Cemal Bey artık emniyet müdürü değil, Salhane'deki mezbananın müdürüydü. Dönemin hatırayılır kişilerin biriydi; oldukça sert bir kişiliğe sahipti, dediği dikti, otoriter yapıyla ömrü boyunca yitirmedi.

Buna karşın Münire Hanım çok yumuşak ve sessiz bir insandı. Aşının sözünde çıkmamaya büyük özen gösteren, ev kadını ve çocuğunun annesi olmak konusunda elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışan bir kadın oldu. Ev işlerinin idaresinde bir "vilharç" rolü oynardı; evdeki aşçı ve diğer erkek çalışanlarla doğrudan konuşmaması, gradaki iletişimi vekilharç sağlardı. Bir gün Perizat'la Cemal Bey'in üst kat balkonunda evcilik oynarken Perizat'la Cemal Bey'in konuştuğu, ama şans

Mısır Hıdivi Abbas Hilmi Paşa.

1900'lerin başında İzmir'den bir görünüm.

Cemal Bey'in müdürlüğünü yaptığı salhane.

eseri balkonun önündeki ağacın dalına takılarak kurtuldu; kızın çığıklarına Münevver Hanım'la birlikte aşçı da koşunca, ilk kez birbirlerinin yüzünü görmüş oldular.

Münevver Hanım'ın babası Kemahlı bir hakimdi, anne tarafıysa Selanikliydi, çocukluğunda, Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'la komşuydular. Küçük Münevver'in annesi Necmiye Hanım ve ablası Ulviye Hanım, sabahları Zübeyde Hanım'la kahve içer ve "lûp" adı verilen, Selanik'e özgü, sakızlı bir tatlı yerlerdi. Münevver Hanım küçük yaşta babası Ömer Naci Paşa'yı yitirince, annesiyle birlikte kendisinden iki yaş büyük ablası Ulviye'nin evinde yaşamaya başladı. Ulviye Hanım, geleceğin Bursa Valisi İsmail Hakkı Bey'le evlenmiş, dört kızı olmuştu. Kızların en büyüğü Handan Hanım Erzurum'da öğretmenlik yaptığı sırada okul müdürü Sabri (Urunç) Bey'le evlenmiş,

Cemal Bey, otuzlu yaşlarında.